

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 879/2014-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 11. decembra 2014 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Sergeja Kohuta predbežne prerokoval sťažnosť M. M., zastúpeného advokátkou JUDr. Frederikou Birkovou, Advokátska kancelária, Rosná 5, Košice, vo veci namietaného porušenia čl. 38 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v konaniach vedených Okresným súdom Košice II pod sp. zn. 25 P 119/2009 a jeho uznesením z 30. septembra 2013 a Krajským súdom v Košiciach pod sp. zn. 8 CoP 498/2013 a jeho uznesením z 30. júna 2014 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. M. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 11. novembra 2014 osobne do podateľne doručená sťažnosť M. M. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia čl. 38 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej

len „dohovor“) v konaniach vedených Okresným súdom Košice II (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 25 P 119/2009 a jeho uznesením z 30. septembra 2013 a Krajským súdom v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 8 CoP 498/2013 a jeho uznesením z 30. júna 2014.

Zo sťažnosti vyplýva, že na základe návrhu matky J. K. (ďalej len „matka“) okresný súd konal pod sp. zn. 25 P 119/2009 o zvýšení výživného na mal. O. M. (ďalej len „dieťa“), ktorý je spoločným synom sťažovateľa a matky. Na pojednávaní konanom 7. apríla 2010 právny zástupca matky navrhol vykonať dokazovanie znalcom z odboru účtovníctva, ktorý by mal posúdiť, či má sťažovateľ predpoklady na prevádzkovanie živnosti. Mal tiež zistiť všetky jeho príjmy, dotácie, daňovo uznateľné výdavky, posúdiť ich opodstatnenosť, vyčíslit' rozdiel medzi príjmami a výdavkami a zistiť výbery a vklady z peňažného denníka. Sťažovateľ by bol všetky potrebné doklady predložil aj bez ustanovenia znalca, ako to býva v obdobných prípadoch pri riešení otázky výživného obvyklé. Predloženie dokumentácie zvyčajne postačuje na vyvodenie záverov bez nutnosti priberania znalca a tým aj vytvárania neprimeraných trov. Navyše nie je ani v kompetencii znalca z odboru účtovníctva, aby posudzoval predpoklady na prevádzkovanie živnosti, keďže tieto upravuje zákon. Okresný súd požiadavke matky napriek námietkam sťažovateľa vyhovel, hoci tieto námietky nie sú súčasťou zápisnice. Zo znaleckého posudku bolo zrejmé, že výdavky sťažovateľa prevyšovali príjmy, keďže išlo o obdobie začiatku podnikania, ktoré je spravidla spojené so zvýšenými materiálovými vstupmi a nižšími príjmami. Navyše, sťažovateľ je podnikajúci invalidný dôchodca s ťažkým telesným postihnutím. Matka namietala neobjektívnosť a nepresnosť podaného posudku a predložila ďalší zoznam nekompetentných otázok na doplnenie znaleckého dokazovania, ku ktorým sa znalec písomne vyjadril, čím vznikli ďalšie neproduktívne trovy. Napokon sa okresný súd v rámci meritórneho rozsudku podaným znaleckým posudkom, resp. jeho závermi neriadil. Práve naopak, uviedol v odôvodnení rozsudku, že podnikanie sťažovateľa je neefektívne a neúčelné, hoci v znaleckom posudku niet o tom ani zmienky, pričom paradoxne pri určení výživného vychádzal z potenciálneho príjmu sťažovateľa, ktorý by dosiahol, keby sa zamestnal v odbore stolárstva, v ktorom boli evidované tri voľné pracovné miesta. Skutočnosť, že sťažovateľ je osobou s ťažkým telesným postihnutím, vôbec nevzal do úvahy. Rozsudok

okresného súdu č. k. 25 P 119/2009-303 zo 4. decembra 2012, ktorým bolo výživné zvýšené zo sumy 33,19 € na 50 €, resp. na 60 €, bol rozsudkom krajského súdu č. k. 8 CoP 7/2013-338, 8 CoP 8/2013 z 31. júla 2013 potvrdený.

O trovách konania rozhodol okresný súd samostatným uznesením č. k. 25 P 119/2009-348 z 25. septembra 2013 tak, že tak matku, ako aj sťažovateľa zaviazal zaplatiť na účet okresného súdu po 286,96 € v mesačných splátkach po 20 €. V podanom odvolaní sťažovateľ argumentoval tým, že z podnetu matky vykonané znalecké dokazovanie bolo neefektívne, neúčelné, súd pri jeho nariadení nezohľadnil, že sťažovateľ je ťažko telesne postihnutý. Tieto skutočnosti považoval sťažovateľ za dôvody hodné osobitného zreteľa podľa § 150 Občianskeho súdneho poriadku, pričom trovy treba považovať aj za neprimerane vysoké. Uznesením krajského súdu č. k. 8 CoP 498/2013-371 z 30. júna 2014 bolo uznesenie okresného súdu potvrdené. Podľa jeho názoru má štát tak voči matke, ako aj voči sťažovateľovi právo na náhradu trov konania, ktoré vyplatil znalcovi za znalecký posudok. Pre priznanie náhrady trov konania, ktoré platil štát, nie je rozhodujúce, či dokazovanie, v dôsledku ktorého vznikli trovy, bolo opodstatnené, ani to, ktorý účastník navrhol vykonanie tohto dôkazu, pretože štát má právo na náhradu trov proti každému z účastníkov v rovnakom rozsahu.

Podľa názoru sťažovateľa došlo k porušeniu jeho označených práv. Ak totiž súd nariadi znalecké dokazovanie, pritom neberie na zreteľ, že účastník konania je ťažko zdravotne postihnutý (čo by určite ovplyvnilo výsledok znaleckého dokazovania), pri meritórnom rozhodnutí neberie znalecký posudok vôbec do úvahy, v rámci rozhodovania o náhrade trov zaviazá účastníka konania na jeho náhradu a argumentuje tak, že nie je rozhodujúce, či nariadené dokazovanie bolo opodstatnené, potom podľa názoru sťažovateľa dochádza k zrejme nespravodlivému prenášaniu znášania finančných nákladov za vykonanie dôkazu nariadeného súdom na účastníka konania, hoci sa týmto dôkazom súd ani nezaoberal a dôkaz nemal žiaden vplyv na meritórne rozhodnutie. Dokonca sám súd konštatuje, že nie je rozhodujúce, či je dokazovanie nariadené súdom opodstatnené, alebo nie.

Sťažovateľ žiada vydať nález v tomto znení:

„1. Okresný súd Košice II v konaní č. 25P/119/2009, vydaním Uznesenia sp. zn. 25P/119/2009-348, 7209207905, a následne Krajský súd v Košiciach vydaním Uznesenia sp. zn. 8CoP/498/2013-371, 7209207905, porušili základné práva M. M. na súdnu ochranu a právo osoby so zdravotným postihnutím na osobitnú ochranu v pracovných vzťahoch, zaručené v čl. 46 ods. 1, čl. 38 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Uznesenie Okresného súdu Košice II sp. zn. 25P/119/2009-348, 7203207905, v znení Uznesenia Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8CoP/498/2013-371, 7209207905, zrušuje a vracia vec Okresnému súdu Košice II na ďalšie konanie s tým, aby vo veci rozhodol.

3. Sťažovateľovi priznáva náhradu trov právneho zastúpenia, v sume 63,54 €, ktoré je Okresný súd Košice II povinný vyplatiť na účet advokátky JUDr. Federiky Birkovej do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

Z uznesenia krajského súdu č. k. 8 CoP 498/2013-371 z 30. júna 2014, ktoré sa stalo právoplatným 29. septembra 2014, vyplýva, že ním bolo potvrdené uznesenie okresného súdu č. k. 25 P 119/2009-348 z 25. septembra 2013. Podľa názoru krajského súdu odmena vyplatená znalcovi bola opodstatnená, pretože podanie znaleckého posudku malo svoj význam pre rozhodnutie o výživnom v najlepšom záujme dieťaťa. Štát má podľa § 148 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku právo na náhradu trov konania, ktoré platil, a to podľa výsledku konania. Tento zákonný predpoklad nie je totožný so zákonným predpokladom úspechu vo veci podľa § 142 ods. 1, resp. § 143 Občianskeho súdneho poriadku. Ustanovenie § 148 Občianskeho súdneho poriadku platí nielen pre sporové konanie, ale aj pre konanie v ostatných veciach, v ktorých vzhľadom na povahu nemožno hovoriť o úspechu alebo neúspechu účastníka. Štát má preto podľa výsledku konania proti účastníkom právo na náhradu trov konania, ktoré platil, aj v konaniach, v ktorých účastníci nemajú postavenie navrhovateľov a odporcov, teda v konaniach vecne oslobodených od súdnych poplatkov, alebo v konaniach, v ktorých sú účastníci osobne oslobodení od

súdnych poplatkov. Pre priznanie náhrady trov konania, ktoré platil štát, nie je rozhodujúce, či dokazovanie nariadené súdom, v dôsledku ktorého vznikli trovy štátu, bolo opodstatnené, ale ani to, ktorý účastník navrhol vykonanie dôkazu. V nesporových konaniach, kde nie je možné hovoriť o úspechu alebo neúspechu niektorého z účastníkov konania, má štát právo na náhradu trov konania proti každému z účastníkov v rovnakom rozsahu bez ohľadu na odvolacie námietky sťažovateľa a matky, avšak u každého účastníka musí skúmať, či nespĺňa podmienky na oslobodenie od súdnych poplatkov v zmysle § 138 Občianskeho súdneho poriadku. V predmetnej veci okresný súd správne ustálil, že tieto podmienky nespĺňa ani jeden z účastníkov. Takisto bolo správne ustálené, že ani u jedného účastníka nie sú žiadne výnimočné okolnosti opodstatňujúce aplikáciu ustanovenia § 150 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľov. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, návrhy podané oneskorene, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Na rozhodnutie o tej časti sťažnosti, ktorá smeruje proti konaniu vedenému okresným súdom pod sp. zn. 25 P 119/2009 pre porušenie čl. 38 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru, nie je daná právomoc ústavného súdu.

Ako to vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda len vtedy, keď o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy.

Proti rozsudku okresného súdu bolo prípustné odvolanie ako riadny opravný prostriedok, a preto právomoc poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľa mal v tejto časti konania krajský súd v rámci odvolania. Tým je zároveň vylúčená právomoc ústavného súdu. Treba tiež dodať, že sťažovateľ právo podať odvolanie využil.

Odlišná je situácia týkajúca sa tej časti sťažnosti, ktorá smeruje proti konaniu vedenému krajským súdom pod sp. zn. 8 CoP 498/2013. Túto časť sťažnosti treba považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmavať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha

interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (*mutatis mutandis* I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

Podľa názoru ústavného súdu argumentácia všeobecných súdov sa javí ako dostatočná a vyčerpávajúca. Nenesie známky arbitrárnosti, ale ani zjavnej neodôvodnenosti. Skutočnosť, že sťažovateľ má na vec odlišný právny názor, sama osebe nezakladá porušenie označených práv.

Z pohľadu ústavného súdu treba predovšetkým zdôrazniť, že závery krajského súdu, podľa ktorých sťažovateľ nespĺňal zákonné podmienky na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov podľa § 138 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku, ale ani na postup podľa § 150 Občianskeho súdneho poriadku (dôvody hodné osobitného zreteľa), sťažovateľ v podanej sťažnosti nenapadol. Jadrom sťažnosti je totiž názor sťažovateľa, podľa ktorého treba považovať za nespravodlivé prenášanie znášania finančných nákladov na účastníka konania, ak je nariadené znalecké dokazovanie, ktoré neberie do úvahy všetky rozhodujúce skutočnosti, je neúčelné a neopodstatnené a jeho závery nie sú pri rozhodovaní použité, resp. vzaté do úvahy. Hoci to sťažovateľ výslovne neuvádza, je zrejme toho názoru, že v takýchto prípadoch by vzniknuté trovy mal znášať štát sám.

S úvahami sťažovateľa nie je možné súhlasiť. Za akceptovateľné treba totiž v tomto smere považovať závery krajského súdu. Určité finančné riziko prejavujúce sa v trovách konania, ktoré je spojené s vykonaním dôkazu súdom, znášajú v nesporovom konaní všetci účastníci (s výnimkou tých, u ktorých prichádza do úvahy aplikácia § 138 ods. 1, resp. § 150 Občianskeho súdneho poriadku). Zodpovednosť štátu za výdavky vzniknuté

nariadením dokazovania by obstála iba vo forme náhrady škody spôsobenej prípadným nesprávnym úradným postupom súdu alebo jeho nezákonným rozhodnutím, čo však je celkom odlišný právny vzťah, ako je náhrada trov konania.

Berúc do úvahy uvedené skutočnosti, ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 11. decembra 2014